

KOPPELSTOK'S MOMENTEN

MET

BEKENDE

NEDERLANDERS

DIE NIEMAND

MEER KENT

ANGELIEN FIJNHOUT

© Angelien Fijnhout

Eerste druk gebrocheerd maart 2025

Print Force/CB

Auteur; Koppelstok/Fijnhout

Design; Osbourne Cox

Redactie; Uitgeverij Kwaliteit

Disclaimer;

De uitgever is niet aansprakelijk voor conflicten
van de schrijver(s) met derden

ISBN 9789403792262

Uitgeverij Kwaliteit

Voor Dieuwertje

EERSTE SCHOENENDOOS

uit het museum

RIJK DE GOOYER

Filmster

Hij stond geweldig bekend om zijn vermogen slechte mensen te spelen. De Gooyer. Na de filmsterren school had Koppelstok er zeven jaar bij een kunstzinnig klein gezelschap modern toneel op zitten, zonder ooit een slecht mens te zien. De serie waarin dat wel gebeurde, heette *Bij Nader Inzien*. Zijn agent, die hij bijna vergeten was, liet hem op een zondagavond weten, knul je hebt eindelijk eens een filmrol bemachtigd.

De opnames waren de volgende dag. Uurtje later lag het script in zijn brievenbus. Koppelstok ging achteloos door de blaadjes en las de lijst met medespelers. Hij hield zich vast aan zijn bureaurand, zijn bewustzijn verdichtte en hevigste vrees overviel hem. Rijk de Gooyer? Rijk de Gooyer? Doet die dan ook mee. Heeft hij een scène met hem? Dat kan toch niet. Hij kan niet met deze man spelen. Want heeft alle sketches van Rijk en Johnny Kraaijkamp als kind uit mijn hoofd geleerd en aan zijn vader voorgedragen, om diens goedkeuring te winnen. Dit was een legende. Dit was godverdomme een god.

Die nacht kan acteur Koppelstok, die tegen de dertig is, natuurlijk niet slapen. Hij staat ergens achterin een donker toneelhuis. Zware velours gordijnen hangt tegen hem aan. Hij kijkt naar zijn voeten en ziet vaag groen licht onderaan de gordijnen. Dat moet de weg naar het podium zijn. Hij probeert de opening in de doeken te vinden en ziet twee damesbenen aan de onderkant van de gordijnen en bukt zich en kruipt eronderdoor. Het zijn de benen van de mooiste meid uit zijn toneelschoolklas. Een hevige opwelling; hij wil haar daar nemen, tussen al dat velours.

Ze schudt haar hoofd en zegt. Nee, je moet die kant op. Hij kruipt verder. Na de gordijnen, die tegen haar blonde krullen hangen, volgde een nieuwe rij gordijnen. Steeds werkt Koppelstok zich onder een volgende rij door, het almaar feller wordende licht tegemoet. Dan belandt hij

plots op een leeg toneel. Verderop staat Rijk de Gooyer, ook met een velletje tekst. Hij gaat naast hem staan en declameert. Maar Rijk zegt: Niet kleuren!

Koppelstok probeert het nog eens.

Nee, snauwt Rijk, je kleurt.

Ja, maar mijn vader en al die sketchjes, mompelt Koppelstok. Rijk schiet in de lach en zegt: Wat geeft dat nou.

Om zeven uur 's ochtends arriveerde hij bij de plek van bestemming en stond voor schut in de ontvangsthal van het splinternieuwe Barbizon Hotel bij het Centraal Station. Er was niemand. Koppelstok keek in mijn callsheet om te controleren of hij zich niet in de dag vergiste. Vroeger was hij ook vaak na de vakantie te vroeg op het schoolplein. Het klopte. Een ding was zeker: voor die kroegloper van een De Gooyer zijn bed uit was, zou het toch al wel tegen twaalf lopen, dus geen zorgen.

Er piepte iets. Wind ging door zijn kuif. De hypermoderne draaideur van het Barbizon zwiepte open. Koppelstok was verbijsterd. Verpletterd. Als eerste, voor er ook maar iemand van de crew te bekennen was, Rijk de Gooyer. Hij kwam op hem af, want kennelijk zag hij dat Koppelstok 'erbij hoorde'. Met schrik keek de beginnening naar zijn koffer, want regisseur Frans Weisz had hem telefonisch gezegd: Neem jij maar je eigen kleren mee.

Wat een lul stond hier. Toch maar even voorstellen.

Ik ben Koppelstok en speel die Bruno.

Rijk staarde naar de koffer en verzuchtte toen richting de grond: Nou, vooruit dan maar weer.

Ze wisten niet goed waar ze naartoe moesten. De Gooyer liep een beetje in het rond, met zijn typische stijfbenige manier van voortbewegen, die een bevriende regisseur van Koppelstok later als *De Gooyer-Shuffle* zou bestempelen. Midden in de ontvangsthal van het Barbizon

ontdekten ze een vijftigtal tafeltjes met stoeltjes, waarvan de linker gedekt waren en de rechter niet. Waar de gedekten stonden, hadden de vloertegels ook een andere kleur: roze.

Rijk koos een tafeltje op het rechtergedeelte en Koppelstok uit onzekerheid, een wit gedekte op het linkergedeelte. De Gooyer geeuwde en stak een sigaret op. Daar kwam de onbekende actrice aan, die zijn dochter zou spelen. Ze stelde zich voor als Oda Spelbos en ging meteen aan het tafeltje van Rijk zitten.

Hè, die tafeltjes daar zijn gedekt, zei ze.

Kijk, zei acteur Koppelstok toen, Kraaijkamp citerend uit een oude sketch waarin Johnny en Rijk als zwervers een saucijzenbroodje moesten delen;

Dit is de eetgrens!

Rijk keek naar zijn sigaret. Koppelstok piekerde. Was dat een glimlach daar om zijn mond?

De rest van de dag hing vreselijk verveeld acteur Koppelstok rond in elke lobby van het hotel en vloekte. Waarom had hij toch in godsnaam zo vroeg de veren uit moeten komen! En na die *eet grens* meneer de Gooyer omzichtig mijndend natuurlijk. Toen zijn scène eindelijk aan de beurt was, voelde hij zich volledig uitgeput en waande zich de verzuurde benen van een wielrenner. De draaidag was bijna ten einde, en er was haast geboden, want ze konden slechts tot een bepaalde tijd in het Barbizon Hotel opnemen.

Wat ze gingen draaien trouwens, was een fragment van een gespannen diner, waarbij Koppelstok zijn schoonvader De Gooyer en diens jonge nieuwe vriendin zou ontmoeten. Die werd gespeeld door een oudere Engelse actrice. Koppelstok's rol gelaste, dat hij de scène luchtig af zou sluiten met een kort monoloogje over een gezin dat in twee kampen was verdeeld; ze leefden nog

wel in hetzelfde huis maar spraken geen woord meer met elkaar.

Ze repeteerden de scène een keer. Toen Koppelstok nonchalant afrondde, barstte iedereen op de set in lachen uit. Echt iedereen.

Behalve Rijk de Gooyer.

Ach ja, zei die vermoeid, de comic sidekick hè.

De Engelse actrice frunnikte aan een servet en lispelde. I liked that very much, what you did there. De regisseur eiste toen ook zijn deel van het succes op:

Ja, die zin komt niet uit Voskuil, waar de serie op is gebaseerd, die heb ik bedacht.

De repetitie gaf Koppelstok een vreemd gevoel van vertrouwen. God, wat klonk hij gaaf en natuurlijk. Ze gingen opnemen. Iedereen mooi, Hans mooi, zei regisseur Frans Weisz met vervelende bemoeienis, maar verdomd het stelde gerust en Koppelstok voelde zich goed en de scène verliep gestaag. Maar toen kon hij er niets aan doen, maar vond de onbekende actrice, Oda Spelbos, verassend goed, wat afleidde, hij was te laat met zijn tekst en verfrommelde zijn zinnen.

Rijk De Gooyer kneepe bedenkelijk de ogen samen en Frans Weisz werd op een deftige manier driftig en zei; Gewoon. Doe het gewoon. Zoals in de repetitie. Zoals in het dagelijks leven, gewoon!

Opnieuw.

Kabaal. Er ging iets mis met de techniek. Het was niet zijn schuld, maar Koppelstok zijn zenuwen groeiden. Weldra werd hij steeds ongemakkelijker en maakte van elke nieuwe opname gehakt en weldra oversteeg het aantal opnamen, ruim 't gemiddeld aantal verkeersongevallen, dat veel hoger ligt, zo eenieder weet, dan bij vliegtuigen.

Na elke mislukte opname, zei Rijk enthousiast: Mavellous! Na nog een mislukte take werd regisseur Weisz zo woedend, dat hij gilte: Gazzo!

Het deed Koppelstok niets. Hij kende de betekenis niet. Veel later was het en op bezoek in de bergen bij Venitimiglia, dat acteur Koppelstok van een bevriende collega hoorde.

Gazzo? Dat betekent lul in het Italiaans.

Hij moet een cuebord hebben, zei Rijk. Geef die jongen godverdomme een cuebord, zodat hij zijn tekst kan lezen.

Ja. Zei Frans Weisz. Geef hem een cuebord.

Meteen was er iemand in korte broek van de crew met piepschuim, waar Koppelstok zijn tekst op stond. De knul knielde naast Rijk De Gooyer. Nu kon Koppelstok zijn tekst prima lezen, en kwam er soepel uit helemaal tot het einde en het moment dat Rijk moest opstaan. Maar die was het cuebord vergeten en stapte dwars door het piepschuim.

Marvelous! Zei hij.

Achter de zijn kleren afstoffende De Gooyer, zag Koppelstok de regisseur met mensen van het Barbizon in gesprek. Ze vroegen zich af hoe lang de opnames nog zouden duren.

De scène kwam wonder boven wonder op tijd af. Helaas zag Koppelstok hem nooit terug, want de avond van de uitzending was er in zijn huis net een stop gesprongen. Maar hij wist tot lang daarna nog. Aan het einde van die draaidag, toen ze zich omkleedden en Rijk De Gooyer bij het kledingrek zei: Nou ik heb weer ontzettend van jullie spel genoten.

Wel, wist Koppelstok bijna zeker dat hij hem bedoelde.

En wilde hij alle helden van zijn vader ontmoeten. Wel, hij werd op zijn bedienden gewenkt, uh, wenken bediend.

TOON HERMANS

Grapjas

Eindelijk waren de op niks af roem najagende jaren tachtig voorbij en wilde Koppelstok verstaanbaar worden en nam articuleerles.

Nabij het Raai gebouw geselde een grijze operazangeres hem mateloos met toonladders en verliet hij met ronde O's en open U's zijn moderntoneelclubje, om zich nooit meer in rollen van huispersoneel te hoeven inleven.

Meteen werd hij gebeld en gevraagd voor *De laatste der onverstandigen*. Voor wel te verstaan een huisknecht. Maar die kloeke nieuwe club trok op slechts een avond meer betalende bezoekers, dan zijn vorige werkgever bij mekaar schraapte in drie seizoenen. Derhalve dacht Koppelstok; wat geeft 't, nog één kamerbediende voor de grote doorbraak.

Bovendien beroerde die huisknecht de piano en zong hij samen met zijn baas, de hoofdfiguur, een lied. De tekst gaf een blues aan en omdat Koppelstok via een naoorlogs snel methode twee akkoorden zonder zwarte toetsen kende en wist te bespelen, liet de bebaarde toneelverkeer regelaar Frans Strijards, wiens gezicht goed bekeken ergens bleef steken tussen het huiveringwekkend aangezicht van magiër Rasputin en rockgitarist Jimmy Page, het hem als Tom Waits zingen, terwijl hoofdrol Van der Grijn, bij wijze van contrapunt, Toon Hermans moest doen met rollende tong-erren van eenieder bekend: RRRRRode RRRRRozen, vieRRRRRentwintig RRRRRode RRRRRozen.

Op tournee. Ze deden de schouwburg van Tilburg aan. Kachelend naar Brabant niets aan de hand. Maar zodra ze de grote rivieren passeerden, zodra ze die zuidelijk geïmproviseerde provincie binnenreden, maakten niet aflatend geplakte posters en onafzienbare rijen affiches van Toon, met een enorme witte anjer in zijn revers, hen klaar en duidelijk; hij zou die avond in de grote zaal boven

hen optreden. Acteur Koppelstok zat bij het tochtend raampje op de achterbank en zwijmelde.

Dat hij, Koppelstok, dit nog mocht meemaken. Dat hij in een zaal *onder* Toon Hermans mocht acteren. Toen sloeg ook meteen twijfel toe. Stonden ze daar beneden hem eigenlijk niet voor de gek houden?

Voor aanvang van de voorstelling gaat Koppelstok vaak even plassen. Dan hoeft hij tijdens niet. Anderszijds is het natuurlijk ook zo; je hebt met die spanning op je blaas als niets voelend persoon, waarvan men in de rijen vooraan aantrof acteur Koppelstok, een fijn bodempje dramatisch gezien.

Hij betrad de helwitte heren, met veel spiegelen tegels en van die plastic schotjes tussen de urinoirs. Er was niemand. Zo snel Koppelstok kon en haastig was het, dat hij zich over de rand van een pispak wierp, want elke acteur is altijd en overal bang te laat te komen voor zijn opkomst.

Het wateren kende geen problemen en kwam makkelijk. De avond ervoor was 't ook nogal laat geworden in Utrecht. Dan giert de toiletdeur open en loopt een donkere gestalte tot in het urinoir naast hem. Koppelstok plast nog wat door. Wat heb ik toch allemaal naar binnen gewerkt gisteravond? Onwillekeurig gluurt hij, want de enige plek waar mannen, laat staan artiestieke types, elkaar nooit recht aankijken, is naast elkaar in het urinoir. Blikkend omlaag ontdekte hij een paar omgeslagen smokingbroekspijpen. Glimmende lakschoenen. En naast die lakschoenen lag dan plots in de top van zijn bloei, een anjer. Wit! Zijn buurman was al luidruchtig aan het afzwengelen en meteen verdwenen de lakschoenen uit beeld. Meneer Hermans, wilde Koppelstok roepen. Meneer Hermans! Maar hij kon toch moeilijk met fluit en al in zijn hand, de geestigste man van Nederland zijn bloem aanreiken. Weet je veel. Stel hij

vergiste zich in de steel. En bovendien: was die wildplasser meneer Hermans wel?

Koppelstok speelde zijn knecht, en toen dat liedje aan de beurt was, wees collega van der Grijn bij zijn *Hermansimitatie* met zijn vinger naar boven. Het was absoluut de enige keer die avond dat de Tilburgers met schokkende schouders en uit volle borst lachten. Applaudiseren dat uiteindelijk volgde, deed Koppelstok ook het meest denken aan het gedwee handjeklap waarop na te zijn geland lijn vliegtuig piloten vaak op vergast worden.

Hoe men er ook tegenaan keek, Koppelstok besepte. Desondanks dat ze een halfuur later begonnen en minstens met z'n zessen waren, een tekst van een ander performden en daarenboven na het stug instuderen, door iemand hadden laten instrueren hoe en waar ze zulks het beste over het voetlicht konden krijgen, waren ze niettemin een uur vroeger klaar dan Toon Hermans.

Koppelstok rukte zijn kleren af en, hij hoefde maar op luider en luider gegier en gehik af te gaan, om de coulissen van de grote zaal naderen en daar staarde hij al naar de lichtzee op het podium. Toon was vlakbij. Hermans leunde op zijn microfoonstandaard en bespeelde zonder de geringste inspanning het publiek. Hoe anders was dit dan dat gezwoeg zojuist in de kelder van het theater. Hoewel, dacht Koppelstok monter, het was weliswaar ook zo: Toon speelde natuurlijk alleen maar eigen teksten en daarenboven en niet te vergeten gewoon alles wat de Limburger zei, was grappig.

Het was in een flits, maar Koppelstok vergat niet de anjer. Teder hield hij de bloem in de bloei van zijn jaren in zijn hand. Hij reikte hem de oudere meneer Hermans aan, om te zien dat hij verstomde en voor een kort moment uit kadans raakte en toen gebaarde naar Koppelstok; hij kon die anjer door de plee te trekken.

De Limburger en de Gazette en de Morgen stonden er de volgende morgen vol mee. Toon was ern kort moment niet grappig geweest.

Koppelstok bleek zich nergens van bewust te zijn. Die dacht alleen, nu meneer Hermans niet enkel op Broadway onderuitging, acteur Koppelstok was nog nooit op zo weinig meters een ster genaderd.

En toen ter plekke kreeg hij die ziekte waar nimmer maar een seconde hij last van had gehad.

